

# Reforma Společné zemědělské politiky EU po roce 2013

THE REFORM OF THE EU'S COMMON AGRICULTURAL POLICY AFTER 2013

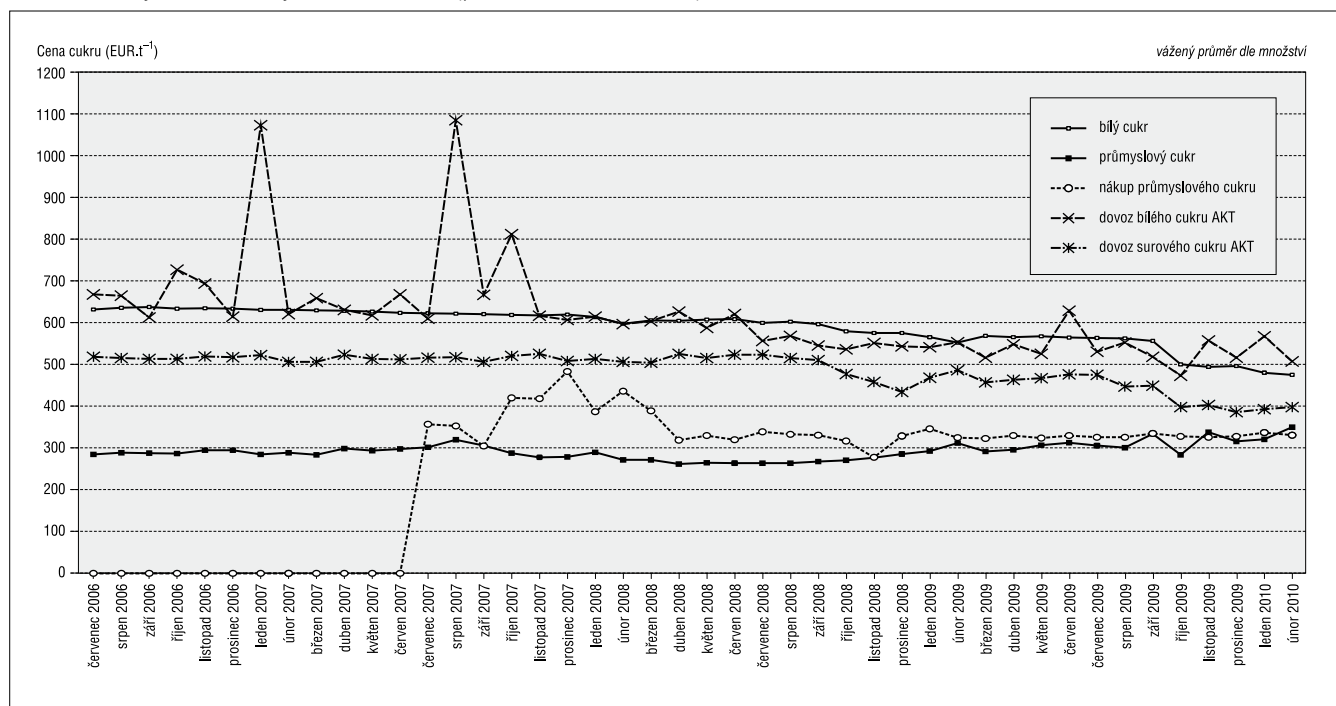
Pro úplné a detailní porozumění celému komplexnímu problému Společné zemědělské politiky EU (SZP) je nutné zodpovědět základní otázku, a to, k čemu vlastně tato politika slouží. Cílem zavedení SZP a její existence v rámci společného trhu EU bylo a je pro občany EU zajišťování bezpečných a zajištěných zdrojů potravin o vysoké kvalitě za přijatelné ceny. Potravin jsou strategickým avšak velmi zranitelným zdrojem, jejich dostupnost závisí na dopředu nepředvídatelných podmínkách počasí, které se mohou v závislosti na změnách klimatu výrazně měnit. Dle odhadů WTO se v závislosti na očekávaném nárůstu počtu obyvatel do roku 2050 zásadním způsobem zvýší poptávka po potravinách. Rovněž je nutné brát v úvahu i rostoucí obavy hydrologů a geologů na očekávaný rostoucí celosvětový nedostatek zdrojů pitné vody a orné půdy vhodné pro pěstování plodin, jež jsou nezbytné pro výrobu potravin. Propad cen komodit, který dopadl na zemědělský sektor zcela zásadně, je dalším důkazem, že nelze stabilní a zajištěné dodávky potravin brát jako samozřejmost a že je nutné, s ohledem na potřeby obyvatelstva a jeho hospodářskou prosperitu, se touto zásadní oblastí existence lidstva zabývat s nejvyšší prioritou.

V této souvislosti je zcela nezbytné objektivně konstatovat, že tržní prostředí není samospasitelné a že nedokáže tyto cíle samo zajistit. Z tohoto pohledu se na „neviditelnou ruku trhu“ nelze spolehnout, přičemž důsledkem takového závěru je

jednoznačná potřeba existence zemědělské politiky EU, která by obsahovala významné regulační nástroje. Tento názor zastává i CEFS jediný současný zástupce drtivé většiny výrobců cukru v EU. Společná zemědělská politika v rámci EU byla od začátku nastavena tak, aby naplňovala výše zmíněné cíle EU. Aby bylo dosaženo efektivního a účinného fungování SZP na straně jedné a přitom na straně druhé nedocházelo k tržním disproporcím mezi jednotlivými členskými zeměmi, je nutné její důsledné uplatňování vůči všem členským zemím EU. Zdravé fungování a odpovědné financování SZP ze strany EU napomůže k trvale udržitelné celosvětové potravinové rovnováze při současném zajišťování bezpečných zdrojů potravin pro 500 mil. obyvatel žijících v teritoriu EU.

Podle aktuálně nejnovějších výsledků Eurobarometru na téma Evropané a SZP odpovědělo 56 % dotázaných občanů EU, že hlavní odpovědností zemědělců ve společnosti jsou dodávky zdravých a bezpečných potravin pro obyvatelstvo. Více než 85 % dotázaných podporuje nové cíle SZP, a to zejména ochranu krajiny, rozvoj hospodářství na venkově, postoje ke změnám klimatu, podmiňování podpor do zemědělství souladem s pravidly ochrany životního prostředí, potravinovou bezpečností a podpora zemědělců vyrábět komodity, které trh požaduje. Obyvatelé EU tedy oprávněně očekávají, že SZP bude podporovat trvale udržitelnou (tj. obnovitelnou) zemědělskou

Tab. 1. Srovnání průměrných cen cukru v rámci trhu Evropských společenství – ceny pro homogenní granulovaný krystal, standardní kvality, volně ložený nebo v žocích (pramen: EK – AGRI C5)





výrobu, která bude zdrojem bezpečných a zajištěných dodávek výživných a cenově dostupných potravin. Cukrovarnický sektor, jako odvětví primárně zpracovávající zemědělskou komoditu s výrobními závody umístěnými ve venkovských oblastech, spolu se sektorem pěstování cukrové řepy hraji zásadní ekonomickou i společenskou roli a dále také mají významnou úlohu při ochraně životního prostředí. Přes problémy, které SZP od jejího počátku provázely, čítajíc v to i kritiku její finanční nákladnosti v rámci celkového rozpočtu EU, lze říci, že svou funkci a cíle plnila. Nicméně je v rámci objektivního hodnocení nutné konstatovat, že celý systém SZP, v důsledku vývoje podmínek ve světě i v EU samotné, je třeba reformovat. Důvody reformy celkové SZP v EU lze shrnout do několika oblastí, jak je uvedeno dále.

První oblastí je dlouhodobé zajištění trvalé udržitelnosti zemědělství v EU, a to při současném zvyšování jeho konkurenceschopnosti. Druhou významnou oblastí je neustálé zvyšování kvalitativních parametrů potravin dodávaných evropským spotřebitelům při dodržování vysokých společenských, kvalitativních a environmentálních standardů výroby v EU. Poslední oblastí, kterou nelze opomenout, je potřeba nalézat odpovědi na výzvy, které vyvstanou v souvislosti s očekávanými klimatickými změnami a úspornými opatřeními v oblasti spotřeby energií.

Výrobci cukru v EU jsou přesvědčeni, že výsledek reformy společné organizace trhů s cukrem, která úspěšně odstartovala v roce 2006, je plně v souladu s novými cíli SZP, tj. zajistit trvale udržitelnou a účinnou výrobu cukru v EU. Je zcela zásadní, aby zkušenosti z prvních let fungování nové společné organizace trhů s cukrem v EU byly vzaty v potaz při monitoringu a dolaďování podmínek fungování a uplatnění nástrojů pro eventuální vylepšení příští společné organizace trhů s cukrem po roce 2014/2015. V této souvislosti je nutné upozornit na skutečnost, že cukrovarnický sektor je v rámci SZP jediným sektorem, který je čistým přispěvatelem do rozpočtu EU, neboť musí nést náklady na produkční dávku ve výši 12 EUR.t<sup>-1</sup> cukrové řepy, což výrazně v době dopadů reformy SOTC zhoršilo ekonomickou situaci v celém sektoru. Tato anomálie v rámci SZP by měla být dle producentů cukru v EU neprodleně odstraněna.

Na základě shora uvedených skutečností lze konstatovat, že pro účinnou, trvale udržitelnou a efektivní SZP jsou potřeba následující nástroje:

1. *Konzistence SZP s obchodními politikami EU vůči třetím zemím*  
Obchodní politiky EU musí být v souladu se SZP; ústupky formou udělování kontinuálně navyšovaných a dodatečných koncesí pro třetí země v oblasti dovozu zemědělských produktů do EU činí zemědělskou výrobu v EU jakýmsi „vyrovnávacím ústupovým teritoriem“ pro vyjednavče Komise EU v ostatních oblastech průmyslu. Udělování těchto koncesí, které je činěno většinou bez adekvátních konzultací, způsobuje diskriminaci zemědělské výroby a je „protiváhou“ za získávání možnosti vývozu do teritorií třetích zemí. Pro dosažení rovnováhy mezi zájmy na zaměstnanost a prosperitu v rámci EU a očekávaným prospěchem zahraničního obchodu EU se třetími zeměmi je nutný sladěný a vyvážený přístup ze strany Komise.
2. *Bezpečné dodavatelsko-odběratelské vazby*  
Nová SZP vyžaduje existenci bezpečných sítí mezi dodavateli surovin a výrobcí potravin, aby byla zajištěna ochrana spotřebitelů, výrobců a dodavatelů surovin před nepředvídatelnými výkyvy trhu, na což v minulosti v důsledku komoditní krize, ceny cukru na světovém trhu nevyjímaje, doplatili ztrátami jak výrobci cukru, tak i spotřebitelé. Tento stav také zablokoval investiční činnost v oboru.
3. *Důsledně uplatňování environmentálních a společenských standardů*  
Spotřebitelé v EU požadují neustálé zvyšování vysokých kvalitativních parametrů nakupovaných potravin. Tyto standardy musí být důsledně prosazovány pro veškeré dodávky potravin do EU, a to bez ohledu na jejich původ. Nebude-li tento požadavek reálně naplňován, budou se opakovaně objevovat nepřijatelné dovozkové praktiky, které budou nekalým způsobem narušovat řádnou hospodářskou soutěž mezi jednotlivými výrobci v EU.

*Pramen: CEFS/ČMCS.*

*Josef Pojer, ČMCS*